

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	12. mars 2020

Sak 019-2020

**Nasjonalt utredningsoppdrag innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling –
rettighetsvurderinger og fritt behandlingsvalg**

Forslag til vedtak:

1. Styret i Helse Sør-Øst RHF slutter seg til anbefalingene i rapporten «Nasjonalt utredningsoppdrag TSB» som omhandler følgende:
 - a. den reelle vurderingen med å tilpasse tilbudet i tråd med enkeltpasienters behov skal ivaretas av behandlingsansvarlig
 - b. antall vurderingsenheter må reduseres betraktelig for å ivareta felles praksis for rettighetsvurderinger
 - c. det skal gis informasjonen om ordningen «fritt behandlingsvalg»
2. Styret ber om at det iverksettes et regionalt utredningsarbeid for å vurdere antall enheter som gjennomfører rettighetsvurdering innen TSB.
3. Rapporten oversendes Helse- og omsorgsdepartementet.

Hamar, 5. mars 2020

Cathrine M. Lofthus
administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

Saken omfatter en rapport om rettighetsvurderinger og fritt behandlingsvalg innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB). Rapporten skal gi grunnlag for felles praksis for rettighetsvurderinger, med mål om at pasienter innenfor fagområdet TSB ivaretas på en enhetlig og omforent måte i alle helseforetak. Pasientene skal også gis god informasjon om retten til fritt behandlingsvalg. Rapporten er utarbeidet på bakgrunn av et oppdrag gitt fra Helse- og omsorgsdepartementet til de regionale helseforetakene i juni 2019 (jf. *Oppdragsdokument 2019 - tilleggsdokument etter Stortingets behandling av Prop. 114 S (2018-2019)*).

De administrerende direktørene i de regionale helseforetakene har tatt rapporten til orientering og bedt om at det fremmes likelydende styresak for styrene i de fire regionale helseforetakene før rapporten oversendes Helse- og omsorgsdepartementet.

2. Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Bakgrunn

Brukerorganisasjoner innenfor fagområdet TSB har gitt tydelige tilbakemeldinger om at det er for stor variasjon innad og mellom regionene når det gjelder rettighetsvurderinger og tildeling av behandlingsnivå (poliklinisk behandling eller døgnbehandling) for nyhenviste pasienter innen TSB. Brukerorganisasjonene har mottatt bekymringsmeldinger om at pasienter i behov av døgnbehandling enten ikke har fått tilbud om dette i det hele tatt eller ikke ble tilbudt et slikt omsorgsnivå hurtig nok.

På bakgrunn av dette fikk de regionale helseforetakene i tilleggsdokument til Oppdragsdokument 2019 følgende oppdrag:

«Det skal etableres en arbeidsgruppe bestående av representanter fra brukerorganisasjonene på rusfeltet, representanter fra private tilbydere med avtale innen TSB og de regionale helseforetakene. Arbeidet ledes av Helse Midt-Norge RHF og får følgende mandat:

- *Utarbeide et grunnlag for felles praksis for rettighetsvurderinger for å sikre at pasientrettighetene til rusavhengige blir ivaretatt på en enhetlig og omforent måte i alle helseforetak.*
- *Sikre at alle pasienter på en klar og tydelig måte blir orientert om deres rett til fritt behandlingsvalg og derved mulighet for også å kunne velge en institusjon innen ordningen med fritt behandlingsvalg.»*

Prosess

Arbeidet har vært organisert som et prosjekt, med en arbeidsgruppe og en ressursgruppe, med representanter fra brukerorganisasjoner innen rusfeltet og representanter fra private tilbydere innen TSB som har avtale med et regionalt helseforetak, samt representanter fra helseforetak og regionale helseforetak (RHF). Arbeidet har vært ledet av Helse Midt-Norge RHF. Styringsgruppen har bestått av fagdirektørene i de fire RHF-ene og to representanter fra konserntillitsvalgte og konsernverneombud. Styringsgruppen har stilt seg bak oppsummeringen og anbefalingene i rapporten.

Rapporten er presentert for *Fagrådet – rusfeltets hovedorganisasjon* som støtter rapportens anbefalinger.

Rapportens hovedanbefalinger

Oppsummert tilrår arbeidsgruppen en klargjøring av vurderingsenhetenes rolle. Arbeidsgruppen (med unntak av en representant) anbefaler at den reelle vurderingen med å tilpasse standardiserte pasientforløp i tråd med enkeltpasienters behov, flyttes fra sentrale vurderingsenheter til det helsepersonellet som sitter med behandlingsansvaret. Dette i likhet med praksis også innen andre medisinske spesialiteter, der det er slik at helsepersonellet som sitter med behandlingsansvaret også styrer den tilbudte behandlingen og det tilhørende omsorgsnivået for pasientene. Vurderingsenhetenes primæroppgave vil være å tildele rett til nødvendig helsehjelp, sette frist og beslutte når og hvor den første samtalen mellom pasient og behandler(e) skal finne sted. Møtet mellom pasient og behandler(e) kan avdekke ytterligere detaljer knyttet til indikasjon for type utredning og/eller behandling som pasienten har behov for. Det faktiske omsorgsnivået som tilbys videre i pasientforløpet vil da følge som en konsekvens av denne vurderingen. Etter start av utredning/behandling i spesialisthelsetjenesten vil det tilligge ansvarlig behandler og dennes tverrfaglige team å beslutte det videre forløpet.

Anbefalingene vil kunne gi noe økning i bruk av døgnplasser innen TSB i Helse Vest og Helse Midt-Norge. Det forventes ingen endringer i Helse Sør-Øst og Helse Nord, der dagens vurderingspraksis langt på vei sammenfaller med rapportens anbefaling.

For at vurderingsenhetene innen TSB skal være i stand til å gjøre konsistente rettighetsvurderinger må de sikres nødvendig mengdetrening, robusthet og reell tverrfaglighet. Arbeidsgruppen mener at dette bare er mulig gjennom å redusere antall vurderingsenheter betraktelig. Arbeidsgruppen er delt i synet på om det er hensiktsmessig at andre institusjoner enn de offentlige helseforetakene har vurderingsenheter for TSB. Representantene fra de private institusjonene og brukerorganisasjonene mener at denne oppgaven med fordel kan ivaretas både av private ideelle sykehus/institusjoner og helseforetak, mens arbeidsgruppens øvrige medlemmer mener at vurderingsenhetene organisatorisk bør ligge i et helseforetak. Uavhengig av organisatorisk plassering må RHF-ene i kraft av rollen som eier eller oppdragsgiver tilse at vurderingsenheter ikke favoriserer egne behandlingstilbud ved fordeling av pasienter.

Arbeidsgruppen presenterer videre noen konkrete forslag til hvordan informasjonen om ordningen «fritt behandlingsvalg» kan bli synliggjort for både brukere, pårørende og henvisere. Dette innbefatter blant annet bedre informasjon på nett. Hvis anbefalingene etterleves vil dette kunne lede til at flere pasienter benytter seg av «fritt behandlingsvalg», herunder økt bruk av Helfo-godkjente institusjoner. Sistnevnte vil ha økonomiske konsekvenser for helseforetakene og vil kunne påvirke den økonomiske rammen avsatt til TSB-enheter i helseforetak.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Administrerende direktør mener at rapporten besvarer mandatets to delproblemstillinger. Arbeidsgruppen og ressursgruppen har samlet bred kompetanse innen fagområdet TSB, og fra både privat og offentlig helsetjeneste. Brukerorganisasjonene har også vært godt representert i disse gruppene. Samlet sett er det derfor administrerende direktørs vurdering at rapportens anbefalinger er godt forankret, selv om det underveis har vært korte tidsfrister.

På denne bakgrunn støtter administrerende direktør rapportens anbefalinger og mener at disse vil styrke pasientenes muligheter til å påvirke egen behandlingsplan. Anbefalingene støtter således opp om arbeidet med å skape pasientens helsetjeneste. Anbefalingene imøtekommer langt på vei brukerorganisasjonene sitt ønske. I Helse Sør-Øst vil ikke anbefalingene ha stor innvirkning på dagens praksis.

Administrerende direktør vil understreke viktigheten av å følge opp eventuell variasjon i tilbudt behandling innen TSB gjennom bruk av data fra for eksempel Helseatlas. Videre er det viktig å skille mellom ønsket variasjon som resultat av individuelt tilpassede behandlingsplaner og en systematisk variasjon som følge av ulike praksis knyttet til selve rettighetsvurderingene.

Arbeidsgruppen tilrår å redusere antall vurderingsenheter og administrerende direktør vil på denne bakgrunn anbefale at det igangsettes et regionalt arbeid for å vurdere om det er hensiktsmessig med en reduksjon i antall enheter som gjennomfører rettighetsvurdering. Dette for å fremme en ensartet og likeverdig praksis med hensyn til rettighetsvurderinger. Det er også viktig å følge opp at enheter som vurderer rett til nødvendig helsehjelp og frist ikke favoriserer pasienter til egne behandlingstilbud.

Administrerende direktør anbefaler at styret slutter seg til anbefalingene i rapporten og at det iverksettes et regionalt utredningsarbeid for å vurdere antall enheter som gjennomfører rettighetsvurdering innen TSB. Videre anbefaler administrerende direktør at rapporten oversendes Helse- og omsorgsdepartementet.

Trykte vedlegg:

- Rapport «Nasjonalt utredningsoppdrag TSB» med vedlegg

Utrykte vedlegg:

- Ingen